

Terugblik op eerste afdelingsbijeenkomst

Afgelopen zaterdagmiddag (25 september) vond de eerste afdelingsbijeenkomst sinds lange tijd plaats. Doordat de oorspronkelijk beoogde spreker afgezegd had moest er wel geïmproviseerd worden.

Het ontstane gat werd gevuld door twee sprekers uit eigen kring, Hens Borkent en Maurice Roefs. Een goede oefening, want het kan goed zijn dat we in de toekomst vaker een beroep moeten doen op afdelingsleden. Door alle bestuursperikelen binnen de NGV (zie hierna) ziet het er naar uit dat we met kleinere budgetten, en dus met minder of goedkopere sprekers moeten werken.

Een merkwaardige huwelijksakte

Hens besprak enkele aspecten uit een huwelijksakte uit 1817, waaruit onder meer bleek hoe er net over de Pruisische grens gekeken werd naar het splinternieuwe Koninkrijk der Nederlanden.

Speuren naar de woonstede van voorouders

Maurice beschreef een aantal bronnen die ons kunnen helpen bij het vinden van de woonplaats van onze voorouders. Vanaf 1832 is het kadaster natuurlijk een voor de hand liggende bron, en er zijn manieren om ook tot in de 18de eeuw verder terug te speuren via onder andere erfscheidingen, boedelinventarissen, cijnsboeken en verpondingskohieren.

Landelijke perikelen

Een belangrijke reden de bijeenkomst zaterdag door te

laten gaan was de gelegenheid die we hiermee hadden om met leden de situatie rond het landelijke NGV-bestuur te bespreken.

Als afdelingsbestuur worden we geacht de mening van de leden te peilen en uit te dragen op de landelijke vergaderingen. Het is ons gebleken dat de leden vertrouwen hebben in het huidige bestuur, dat misschien niet helemaal volgens de regels tot stand gekomen is maar wel de zekerste route biedt om de NGV weer in rustiger vaarwater te krijgen.

Inmiddels is bekend dat dit bestuur in het juridische conflict met het voormalige hoofd-ICT het gelijk aan zijn zijde heeft gekregen. Het grootste probleem in dit conflict vormde de oncontroleerbare uitgaven die de ICT-afdeling de laatste jaren gedaan heeft.

Het is de bedoeling om aankomende november in de landelijke Algemene Vergadering een nieuw bestuur te kiezen volgens de statuten, zodat de ingezette koers op reguliere wijze voortgezet kan worden. Het nieuwe bestuur zal dan moeten besluiten welke projecten op landelijk niveau nog zinvol en financieel haalbaar zijn. Zoals hiervoor al vermeld zal dat naar verwachting de eerste jaren met enige bezuiniging gepaard gaan.

Meer informatie volgt in de afdelingsbijeenkomst van 13 november 2021.

25 september: dag met de meeste jarigen

Onlangs bliezen bijna 50.000 Nederlanders kaarsjes uit. 25 september is volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) de dag waarop de meeste mensen hun verjaardagsfeestje vieren. Op de tweede plek staat 10 april, maar ook 15 april, 3 mei en 5 mei scoren hoog.

Volgens het CBS dat de cijfers op een rijtje zette, zitten er nog wel wat haken en ogen aan de vraag of dit nou écht de meest populaire dagen zijn. Wie naar de absolute cijfers kijkt van de meest populaire geboortedagen, ziet dat 1 juli eigenlijk bovenaan staat. Maar dat klopt niet helemaal, aldus het CBS.

Als namelijk niet bekend is in welke maand of jaar iemand geboren is, omdat hij of zij bijvoorbeeld uit

Lees door op pagina 4 - rechterkolom

Nieuwsbrief

Land van Cuijk en Ravenstein

Hele en halve uitvaarten

Eerder dit jaar werd op het internetforum van het BHIC een vraag gesteld over 'uitvaarten en halve uitvaarten' <https://www.bhic.nl/onderzoeken/forum/uitvaart-en-halve-uitvaart>

Omdat het over katholieke begrafenis/uitvaarten ging, werd in een van de reacties een link gelegd met de tijd waarin het katholieken verboden was om openlijk uiting te geven aan hun godsdienst. De verklaring hiervoor kwam uit 'De geschiedenis van de laatste eer in Nederland' van H.L. Kok en luidde volgens een samenvatting op het Digitaal Katholiek Erfgoedhuis als volgt: *In 17e eeuwse bronnen komen soms de termen "halve" en "hele uitvaart" voor. De term "hele uitvaart" verwijst naar een normale katholieke uitvaart, waarbij na een rouwmis in de kerk, het lichaam van de overledene naar de begraafplaats werd gebracht. In de 17e, 18e en 19e eeuw, toen het in de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden verboden was het katholieke geloof openlijk te belijden, was een publieke katholieke uitvaart niet toegestaan. In plaats daarvan werd er een "halve uitvaart" gehouden. De avond voor de begrafenis kwam de pastoor naar het sterfhuis en werd er de absoute gegeven. Er ging gewijde aarde mee in de kist en de volgende dag werd de overledene in ongewijde aarde begraven.*

Uit andere reacties volgde echter het vermoeden dat dit geen sluitende verklaring was omdat in de begraafboeken, ook in de tijd dat openlijk belijden van het katholieke geloof verboden was, er toch ook hele uitvaarten werden geregistreerd. Mogelijk had het verschil heel en half toch te maken met het verschil in welstand van de overledenen.

Ik volgde het onderwerp met belangstelling en ben vervolgens zelf ook het internet opgegaan om meer te weten te komen. Hierbij kwam ik het artikel "**De prijs en klas van een begrafenis in het oud regime**" tegen. Het artikel is van de hand van **Romain Debouwer** en verscheen in december 2009 in de **Leiestam**, het informatieblad van de **afdeling Deinze van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde**. Het artikel was misschien niet het letterlijke antwoord op de gestelde

vraag, maar geeft volgens mij wel een mooie inkijk hoe kerkelijk tegen de begrafenis of uitvaart aangekeken werd, met name dan de meer profane of financiële kant ervan. De hierna uit het artikel overgenomen regeling is weliswaar van het bisdom Gent maar mij dunkt dat iets vergelijkbaars ook elders in de Nederlanden van toepassing moet zijn geweest. De regeling van de verschillende klassen begrafenis/uitvaarten vertoont volgens mij flinke overlap of gelijkenis met 'hele' of 'halve uitvaart'.

[begin van het overgenomen artikel]

De prijs en de klas van een begrafenis in het oud regime

De Bisschop van Gent regelde op 28 februari 1692, in overeenkomst met het Hoofdcollegie, twee zaken; nl. de prijs die mocht gevraagd worden en de klas van begraven. Dat diende theoretisch ongewijzigd te blijven tot het einde van het oud regime.

De tekst luidde als volgt:

- 1 – Ende in't regardt van den hoogsten Dienst van Begraven ende Uytvaerten met negen lessen, zal den Pastoor voor hem, Diaken, Subdiaken, Corster, ende het inhaelen van het Lyck op de gewoonelycke plaetse mogen profiteren dry ponden grooten eens. [We hebben het hier over ponden grooten parisis]
- 2 – Den voorgeschreven Dienst gebeurende met ses lessen, zullen al t'samen daer over mogen profiteren, de somme van twee ponden grooten, behoudens dat over de begraevenisse geschiedende met ses Lessen, de lycken niet en zullen vermogen ingehaelt te worden, op dat alsoo distinctie gemaect worde tussen de principaelste en de andere Persoonen.
- 3 – Voor de Diensten als vooren geschiedende met dry lessen, zal men alleenelyck moeten voor alles betaelen twintig schellingen groot. Dewelcke niet en zullen mogen begraeven worden om de Kercke, 't en zij den Overledenen aldaer is rechthebbende van vrije sepulture ende gekomen is tot groote decadentie, in welcken gevalle sy

evenwel maer en zullen moeten betaelen de voorseyde twintig Schellingen grooten eens.

4 – Belangende de arme lieden geleefd hebbende op den armendisch, vermag de pastor alleenelyck te genieten voor het begraven, soo vorm als sysnen Coster, de somme van dry Schellingen grooten, mits doende eens gelezene misse.

[Voorgaande tekst komt uit Vlaamse Stam 1965 – A. Maris]

Alle prijzen waren bedoeld als totaalprijzen. Hiervan diende dus ook de koster en eventueel de baljuw betaald te worden. Er bestonden voor de dienst en de uitvaart, de volgende klassen en prijzen:

- 1 – Een dienst met negen lezingen, drie ponden grooten. De overledene werd door de priester aan huis of, als de overledene te ver van de kerk woonde, op een afgesproken plaats ingehaald.
- 2 – Een dienst met zes lezingen tegen twee ponden grooten. De overledene mocht niet worden opgehaald door de priester.
- 3 – Een dienst met drie lezingen kostte 20 schellingen grooten (of een pond). Voor personen die geestelijk gestoord waren diende 20 schellingen grooten betaald te worden voor dezelfde dienst.
- 4 – Voor personen die ten laste van de armendis begraven werden, diende men aan de pastoor 3 schellingen te betalen voor hem en de koster.

Een overledene die in zonde geleefd had, die bijvoorbeeld gescheiden was en samenleefde met eenen ander persoon, of een persoon die zelfmoord pleegde, mocht niet in de kerk begraven worden. Men noemde zijn uitvaart een zinking.

De overledene werd in het portaal van de kerk geplaatst waar enkele gebeden gelezen werden. Daarna werd hij begraven. Vergeet niet dat in die tijd iedereen in de kerk gedoopt, huwde en begraven werd. Burgerlijke uitvaarten kwamen zo goed als niet voor.

Er bestonden dus begrafenismissen met negen lessen of lezingen, met zes lezingen, met drie lezingen, telkens met een andere prijs. Dit onderscheid werd gemaakt om de sociale stand van de overledene te benadrukken. Het was logisch dat de echt rijke personen het als vanzelfsprekend vonden, dat zij, gezien hun status, met de hoogste dienst begraven werden.

Dat er in die tijd personen waren die de klasse van begraven niet koppelden aan rijkdom maar aan godsvrucht en het verlangen om in het Rijks Gods te worden opgenomen is aanneembaar. Dat er personen waren die aan familieleden of aan de pastoor de wens uitten om met een hogere dienst

begraven te worden dan hun status dit toelaat, is niet uitgesloten. Hij of zij was zeker bereid daarvoor een financieel offer te brengen en in sommige gevallen was dat misschien aangemoedigd door de pastoor. Dezelfde redenering kan doorgetrokken worden voor personen die met de dienst van tweede klas begraven werden, terwijl ze eigenlijk tot de armste klasse behoorden.

Het percentage rijke personen was in die tijd zeer klein terwijl het percentage armen in die periode zeer hoog lag. De welstellende burger wilde tot de rijken behoren en de armen wilden niet arm zijn.

Gangbare uitdrukkingen die de pastoor gebruikten om de dienst aan te duiden in het register van overlijden:

Cum officio novem lectionum = met officie met negen lessen

Cum officio solemnii = met plechtig officie

Exequiae primae classis – uitvaart van de eerste klas

Exequiis summis = met de hoogste uitvaart

Officio summum = de hoogste dienst

Exequiis majoribus = met hogere uitvaart

Exequiae duplices majores = uitvaart van hogere dubbele klas

Majores kan in dit geval op een hogere onderverdeling van de klas duiden, zoniet op een dienst van de hoogste klas. Dit zijn omschrijvingen om de uitvaart van de hoogste klas aan te geven.

Cum officio sex lectionum = met officie met zes lessen. Als afkorting Cum off. 6 lect.

Cum officio medio = met officie van de middenklas. Als afkorting Cum off. M.

Exequiis mediis = uitvaart van de middenklas. Als afkorting Ex. Med.

Missa cantata = gezongen mis.

Exequiis duplices = uitvaart van de dubbele klas.

Dit zijn de diensten van de middenklas.

Cum officio 3 lectionum = met een dienst met drie lessen.

Exequiis monimis = met de laagste dienst. Die omschrijving komt minder vaak voor. Waar er alleen exequae vermeld is, was een dienst met 'drie lessen' bedoeld.

Cum missa = met een gelezen mis. Voor de allerarmsten die leefden van den armendisch. Dat zijn de diensten voor de laagste klas.

Particulariter sepultus = Op een bijzondere manier begraven. Dit is ons niet duidelijk.

Lessen of lezingen waren een deel van het officie die door de pastoor(s) en de koster werd gezonden. Ze verwijzen naar de 'mette' van het officie. Die 'metten' bestonden uit een psalm, drie maal drie psalmen en drie maal drie lezingen, gevolgd door een beurtzang door de pastoor en de koster-orgalist gezongen. De ouderen onder ons hebben dat nog gekend. [einde van het overgenomen artikel]

Maurice Roefs (bewerking)

COVID-19 en afdelingsbijeenkomsten

Het nog steeds aanwezige coronavirus vraagt van ons allemaal om waakzaam te blijven.

Nu er door de versoepeling van de regels het weer mogelijk is om bijeenkomsten te organiseren, willen we daar graag gebruik van maken. Maar dat kan niet zonder het maken van (tijdelijke) afspraken, zoals:

- maximum aantal deelnemers per bijeenkomst;
- voorlopig geen vrije inloop;
- QR-code verplicht;
- plaatsreserveering;
- deadline voor het reserveren.

Omdat de regels nog steeds door de Rijksoverheid gewijzigd kunnen worden, wordt op de website van de afdeling de informatie telkens geactualiseerd. Ga naar <https://www.ngv-landvancuijkenravenstein.nl/covid-19/>

Vervolg van pagina 1

25 september: de dag met de meeste jarigen

een ander land hierheen is gekomen, wordt standaard 1 juli ingevuld. Is iemands geboortedag niet bekend, maar de maand wel dan de eerste dag van die maand genoteerd.

Wie in Nederland is geboren, heeft natuurlijk niks te kiezen. Die cijfers zijn dan ook het meest betrouwbaar. En daaruit blijkt: eind september is het populairst. Bijna alle dagen aan het einde van deze maand zijn terug te vinden in de top tien, waaronder dus ook 25 september. Verder vierten er op 2, 3 en 7 mei veel mensen hun verjaardagsfeestje.

29 februari is een van de minst populaire dagen omdat die er maar één keer in de vier jaar is. Toch zijn er dan ook nog zo'n 10.000 mensen jarig. Verder scoren de Kerstdagen en Nieuwjaarsdag een stuk minder. Dat komt doordat er dan bijvoorbeeld geen geplande bevallingen zijn.

Bron: nos.nl

Via [deze link](#) kan op de site van het CBS gekeken worden hoeveel jarigen er op iedere kalenderdag zijn (peildatum 2019)

E-mailen naar bestuur en redactie

De leden van het afdelingsbestuur en de redactie hebben vanuit de NGV zogeheten functionele e-mail adressen gekregen.

Helaas werken deze niet altijd even goed. Als u een van hen een e-mail wilt sturen, doet u dat dan voorlopig niet via de NGV-mailadressen maar via hun persoonlijke e-mailadressen:

Voorzitter: arnocoopmans@gmail.com

Secretaris: teip56@gmail.com

Penningmeester: jhbrknt@outlook.com

PR: daamens@hotmail.nl

Redactie: maurice@familieroefs.nl

Tip: zet deze e-mailadressen in uw programma als veilige afzender. Dit voorkomt dat e-mail als spam wordt afgevangen.

Zodra het probleem is opgelost, volgt nadere informatie. Excuses voor eventueel ongemak.

ontdek jouw verhaal

Deze nieuwsbrief wordt uitgegeven
door de redactie van
Genealogie langs Peel en Maas

Tijdelijke e-mail maurice@familieroefs.nl

